

НОВИ САД - На данашњи дан 1946. умро је руски велемајстор Александар Александрович Аљехин, један од највећих у историји шаха, једини који је титулу светског првака држао до смрти. Победио је 1920. на првом шаховском првенству Совјетског Савеза, а шампион света постао је 1927, савладавши у мечу са 6:3, уз 25 ремија, кубанског велемајстора Раула Капабланку. Титулу је одбранио у мечевима против земљака Јефима Богољубова 1929. и 1934. којег је победио са 15,5:9,5 и 15,5:10,5, а холандски велемајстор Макс Еве га је 1935. савладао са 9:8, уз 13 ремија. Звање светског првака повратио је победивши Евеа у реваншу 1937. резултатом 10:4, уз 11 ремија.

Данас је петак, 24. март 2023. године.

1603 - Умрла је енглеска краљица Елизабета I, која је током 45 година владавине консолидовала унутрашње прилике и одлучујуће допринела да Енглеска изађе на светска мора и постане прва колонијална сила света. Њен наследник Џејмс VI од Шкотске, преузео је круну као Џејмс I, чиме су Енглеска и Шкотска оствариле персоналну унију. Енглеска флота је 1558. потукла шпанску "Непобедиву армаду" и тиме начела шпанску апсолутну премоћ на мору. Ослањајући се на племство и трговачко-банкарску буржоазију, спровела је низ мера које су означиле прекретницу у историји Енглеске. У време њене владе, 1566. основана је Лондонска берза, а 1600. Источноиндијска компанија. Осигурала је 1587. превласт англиканске цркве погубљењем заробљене шкотске краљице Мери Стјуарт, предводнице римокатоличке струје. После доласка на престо Џејмса I, сина Мери Стјуарт, две земље су задржале одвојене парламенте и тек је 1707. усвајањем Закона о унији, формирана заједничка држава.

1783 - Шпанија је признала независност САД.

1834 - Рођен је енглески социјалиста, писац и сликар Вилијам Морис, који је знатно утицао на изградњу уметничког укуса и развој уметничког занатства у Енглеској. Писао

је у романтичарском маниру епске песме и приповетке у стиховима, са античким и средњовековним мотивима. Дела: "Живот и смрт Јасонова", "Земни рај", "Сигурд Волсунг".

1882 - Немачки бактериолог Роберт Кох објавио је да је изоловао бактерију која изазива туберкулозу. Доцније је проналазак антибиотика омогућио успешну борбу против бактерије назване "Кохов бацил".

1882 - Умро је амерички писац Хенри Водсворт Лонгфелоу, чија дела одликује веома углађен облик, али и конвенционалност, наглашена дидактичност и сентименталност. Стварао је под јаким утицајем немачких романтичара. Дела: индијански еп "Хијавата", поеме "Евангелина", "Поеме о ропству", сонети "Божанствена комедија".

1891 - Велика Британија и Италија споразумеле су се о границама колонијалних поседа у подручју Црвеног мора.

1905 - Умро је француски писац Жил Верн, аутор научно-фантастичних романа који су садржали визионарске моменте. Написао је чак 57 романа. Дела: романи "Пут око света за 80 дана", "Двадесет хиљада миља под морем", "Пут на Месец", "Пут у средиште Земље", "Царев гласник", "Пет недеља у балону".

1916 - Умро је шпански композитор и пијаниста Енрике Гранадос и Кампиња, који је стварао у романтичарском маниру, готово искључиво на основу шпанске народне музике. Дела: клавирска збирка "Гојекас", "Шпанске игре" за клавир.

1929 - Фашисти су "победили" на једнопартијским изборима у Италији.

1930 - Рођен је амерички филмски глумац Стив Меквин. Најчешће је играо симпатичне али одлучне авантуристе. Филмови: "Љубав са странцем", "Седморица величанствених", "Синсинати Кид", "Шампион родеа", "Велико бекство", "Лептир", "Булит", "Том Хорн", "Ловац".

1941 - Југословенски председник владе Драгиша Цветковић и шеф дипломатије Александар Цинцар Марковић отпутовали су у Беч, да би 25. марта потписали уговор о приступању Југославије Тројном пакту. Влада је овај документ потписала после низа притисака и претњи, тек након гаранција о територијалној целовитости Краљевине Југославије, као и потврде да она неће морати да учествује у војним операцијама, али је оборена војним ударом два дана доцније.

1945 - У Београду је потписан споразум владе Демократске Федеративне Југославије и Управе Уједињених нација за помоћ и обнову (УНРА). Споразумом је предвиђено да УНРА помогне у храни, лековима, обући и одећи и упути стручњаке за обнову пољопривреде, индустрије и саобраћаја.

1945 - Америчке и британске трупе прешле су у Другом светском рату реку Рајну и наставиле надирање у унутрашњост Немачке.

1962 - Умро је швајцарски физичар, балониста и истраживач морских дубина Огист Пикар, професор Универзитета у Бриселу. Проучавао је радиоактивност, атмосферски електрицитет и космичке зраке. Постао је 1931. први човек који је доспео у стратосферу, попевши се балоном до 15.780 метара, а 1934. До 17.550 метара.

1972 - Велика Британија је успоставила директну контролу у Северној Ирској, да би спречила сукобе паравојних група римокатолика и протестаната.

1976 - Умро је британски фелдмаршал Бернард Ло Монтгомери, један од водећих савезничких команданата у Другом светском рату. Победа његове Осме армије над Афричким корпусом немачког фелдмаршала Ервина Ромела у бици код Ел Аламејна крајем 1942. преокренула је ток рата у Африци.

1976 - У Аргентини је власт приграбила војна хунта генерала Хорхеа Виделе, а председница Исабела Перон је ухапшена.

1980 - У Ел Салвадору је убијен, док је држао службу у цркви, најгласнији критичар понашања салвадорских војних власти под утицајем САД, архиепископ Сан Салвадора Оскар Арнулфо Ромеро и Галдамес.

1990 - Шри Ланку је напустило 2.000 индијских војника. Била је то последња група од првобитних 50.000, који су две и по године безуспешно покушавали да савладају оружану побуну тамилских герилаца (Тамилски тигрови) против централних власти у Коломбу.

1993 - Езер Вајцман је изабран за седмог председника Израела.

1995 - Око 3.000 српских цивила избегло је пред муслиманском офанзивом на Влашић, пошто су снаге сарајевске владе 20. марта, прекинуле четворомесечно примирје склопљено уз посредовање бившег председника САД Џимија Картера.

1999 - НАТО је отпочео агресију на Србију (Савезну Републику Југославију) под изговором "спречавања хуманитарне катастрофе" Албанаца на Косову и Метохији. Агресијом на суверену земљу НАТО је погазио Повељу УН, али и сопствени оснивачки акт, којим је пола века раније дефинисан као одбрамбени савез. До напада је дошло мимо сагласности Савета безбедности УН, супротно документу о европској безбедности из Хелсинкија, па и насупрот уставима појединих држава чланица НАТО. Током 79 дана агресије 19 земаља под вођством САД коришћена су убојна средства забрањена међународним конвенцијама, укључујући касетне бомбе и гранате пуњене осиромашеним уранијумом. Приликом агресије почињени су бројни ратни злочини над цивилима, грађанима Србије (СРЈ) и изазвана је хуманитарна катастрофа огромних размера. Према проценама погинуло је између 2.500 и 3.000 грађана, већином цивила.

1999 - Мадлен Олбрајт, државни секретар САД, првог дана агресије НАТО на Србију (СРЈ) нагласила је: "Сматрам да ово неће бити дуготрајна операција", да би 11 дана доцније њен коментар био: "Никада нисмо ни очекивали да ће се ово брзо завршити".

1999 - Северна Кореја је саопштила да је јужнокорејска ратна морнарица потопила један њен брод у севернокорејским територијалним водама Жутог мора, оптуживши Сеул да изазивањем првог поморског сукоба од окончања Корејског рата 1953. провоцира нови

рат на подељеном полуострву.

2000 - Поводом погибије 40 Албанаца у косовском селу Рачак, јануара 1999 - кључном догађају, односно оправдању, за огроман притисак на Србију (СРЈ) и агресију НАТО два месеца потом, немачки лист "Берлинер цајтунг" је, на основу копија необјављених извештаја о аутопсији, објавио да нису доказане тврдње о масакру и да "нема доказа за тврдњу да су у Рачку убијени мирни сељани". Лист је навео да су фински стручњаци за судску медицину порекли и причу о малтретирању пре смрти и убиству из непосредне близине. Председник САД Бил Клинтон је непосредно по откривању жртава у Рачку рекао да су "недужни мушкарци, жене и деца" присиљени да "клуче у блату и потом смакнути".

2003 - Компанија "Клонејд", која је саопштила да је створила пет клонираних људских бића, показала је први пут фотографије наводно клонираних беба.

2005 - У главном граду Киргизије, Бишкеку, демонстранти су без иједног испаљеног метка заузели зграду владе, кабинет председника и телевизију. Председник Киргизије Аскар Акајев је поднео оставку и напустио земљу, а лидер опозиционе странке Народни покрет Киргизије Курманбек Бакијев именован је за вршиоца дужности председника државе, као и председника владе.

2007 - У граду Тал Афар у Ираку експлодирао је камион-бомба, при чему су погинуле 152 особе а 347 је повређено, што је највећи број страдалих у појединачној експлозији од почетка рата у Ираку. Експлозија је потпуно уништила око 100 кућа и направила кратер широк 23 метра.

2008 - Умро је амерички глумац Ричард Видмарк. Упамћен је по бројним карактерним улогама, по правилу негативних филмских ликова. Филмови: "Жуто небо", "Паника на улицама", "Врт зла", "Аламо", "Два јахача". Номинован је за Оскара, за улогу убице психопате, у филму "Пољубац смрти" 1947.

2015 - Авион Ербас А 320 немачке компаније "Џерманвингс", са 144 путника и шест чланова посаде, који се кретао од Барселоне ка Дизелдорфу, срушио се на југу Француске, око 100 километара северно од Нице. Није било преживелих.

2015 - На Антарктику је измерен температурни рекорд, 17,5 степени Целзијуса. Према тумачењу стручњака, услед глобалног загревања, најхладније место на земљиној кугли постало је предео на којем температура најбрже расте, што изазива топљење све већих делова леденог покривача, како на Антарктику тако и у другим пределима. Тај континент сваке године изгуби 310 километара кубних леда што неминовно доводи до раста нивоа мора.

2020 - Више од пола милиона особа у свету заражено је коронавирусом, а од почетка пандемије умрло је више од 22.000 лица.

2020 - Преминуо је Раде Михаљчић, историчар, академик. Био је професор Универзитета у Београду и Бањалуци и члан Академије наука Републике Српске. Студирао је и докторирао у Београду. Боравио је на специјализацији у Атини, и у Француској код Жоржа Дибича. Дела: "Крај српског царства", "Лазар Хребелановић - историја, култ, предање", "Јунаци косовске легенде", "Прошлост и народно сећање".

2021 - У судару два воза у области Сохаг, код града Тахта, у Горњем Египту, приближно 460 километара јужно од Каира, погинуло је 19 особа, а 185 је повређено.